

Социалната уязвимост в Европейския съюз: концепции и механизми за подкрепа

Илия Керезиев*

Резюме: Статията разглежда концепцията за социална уязвимост и механизмите за подкрепа на уязвимите социални групи в рамките на Европейския съюз (ЕС). Анализират се съществуващите правни и социално-политически рамки на ЕС, както и подходите, използвани за идентифициране и защита на уязвимите групи. Подчертават се както предимствата, така и ограниченията на категоризацията и контекстуалния подход за идентифициране на уязвимостта, като се обсъжда значението на интегрирания подход за по-ефективното им приложение. В заключение се извежда необходимостта от по-добро интегриране на социално-политическите инструменти на ЕС и се предлагат конкретни препоръки за подобряване на ефективността на политиките за социална защита на уязвимите групи.

Ключови думи: уязвими групи, идентифициране на уязвими групи, подкрепа за уязвими групи.

JEL: I31, M19, O15.

1. Увод

В последните години темата за социалната уязвимост придобива ключово значение в социално-политическия и научния дискурс в Европейския съюз (ЕС), особено във връзка с нарастващите социални неравенства и продължаващите миграционни и икономически предизвикателства (European Commission, 2021). Въпреки активните усилия на ЕС да адресира тези проблеми чрез законодателни инициативи и стратегии за социално включване, остава отворен въпросът за ефективността и последователността на прилаганите политики (Cutter et al., 2003). В рамките на ЕС уязвимостта се разглежда чрез сложна система от правни инструменти и социално-политически мерки, насочени към защитата на лица и групи, изложени на повишен риск от социална и икономическа маргинализация. От друга страна липсата на ясна и универсално приета дефиниция за социална уязвимост допълнително усложнява идентифицирането и защитата на засегнатите групи.

* Илия Керезиев е доктор, главен асистент в катедра „Управление“ на УНСС.

Настоящата статия разглежда как ЕС концептуализира и прилага на практика идеята за уязвимост, като акцентира върху правната рамка, социално-политическите инициативи и техните практически последици. Освен това се дискутира доколко съществуващите стратегии на ЕС ефективно отговарят на нуждите на различните уязвими групи (Granger et al., 2018). На базата на направения анализ статията формулира конкретни препоръки за подобряване на ефективността и приложимостта на политиките на ЕС спрямо уязвимите социални групи.

2. Концепция за социална уязвимост в контекста на ЕС

Концепцията за социалната уязвимост се свързва с повишена податливост на отделни лица и групи на социално-икономически рискове, институционално изключване и системни неравенства (Orhon, Аксакава, & Dalkılıç, 2021). В рамките на ЕС този термин се използва в различни правни, социални и политически контексти, като оформя инициативи в сфери като антидискриминационно право, миграционна политика и социално подпомагане. В по-общ план уязвимостта възниква вследствие на комбинация от структурни и ситуационни фактори, включително икономическа нестабилност, социална дискриминация и правна несигурност (Orhon, Аксакава, & Dalkılıç, 2021). Важно е да се отбележи, че социалната уязвимост не е перманентно състояние. Различни лица и групи могат да бъдат уязвими в различни етапи на

живота си или в различни контексти. Освен това тя може да се променя с времето в зависимост от промените в индивидуалните обстоятелства или в по-широката социално-икономическа среда (Alwang, Siegel & Jorgensen, 2001).

В контекста на правото и политиките на ЕС социалната уязвимост е свързана с повишения риск от вреди за определени групи хора поради тяхното социално и икономическо положение. Обикновено законите и политиките на ЕС се стремят да защитават уязвимите лица и групи, като гарантират спазването на техните права и предоставят специфична подкрепа и помощ. Терминологията, свързана с уязвимостта, се използва в законодателството и политиките на ЕС, особено в области като правата на децата, правните процеси, борбата с трафика на хора, имиграцията и убежището, защитата на потребителите и равнопоставеността. Например понятието за уязвимост намира отражение в съдебната практика на Европейския съд по правата на човека (ЕСПЧ), като се споменава както на индивидуално, така и на групово ниво (ECtHR, 2018).

Съществува значителна разлика между мекоото право и формалните законодателни инструменти на ЕС по отношение на уязвимостта. Докато задължителните директиви и регламенти на ЕС установяват конкретни права и защиты за определени социални групи, механизмите на мекоото право, като препоръки, комуникации и стратегически рамки, често приемат по-широк и гъвкав подход (Guibentif,

2017). Разликата е особено отчетлива при отношението към етническите малцинства. Въпреки че ромските общности получават сравнително ограничено и невинаги ясно регламентирано признаване в законодателството на ЕС, тяхното положение е широко застъпено в инструментите на мекото право, като например Стратегическата рамка на ЕС за ромите за периода 2020–2030 г. (European Commission, 2020). Това разминаване поражда сериозни опасения за ефективността на мерките за защита на социално уязвимите групи, тъй като инструментите на мекото право нямат задължителна правна сила, което потенциално ограничава реалното им влияние върху националните политики.

Във външната дейност на ЕС терминът уязвимост често се използва в контекста на политиките за развитие и хуманитарна помощ, като се отнася до групи от хора, изложени на рискове от бедност, конфликти или природни бедствия (Granger et al., 2018). Освен това концепцията за уязвимост е интегрирана в ключови стратегически документи на ЕС. Например Стратегическата рамка за правата на човека и демокрацията (2012–2014), която подчертава необходимостта от защита на уязвимите групи, като бежанци, вътрешно разселени лица и жертви на насилие и Стокхолмската програма (2010), която поставя акцент върху създаването на отворена и сигурна Европа, като включва мерки за намаляване на уязвимостта на гражданите пред предизвикателства като тероризъм,

организирана престъпност и икономически кризи (Mustaniemi-Laakso et al., 2016). Тези документи показват, че уязвимостта е важна концепция както за вътрешните, така и за външните политики на ЕС, като се отнася до защита на правата на човека, сигурност и устойчиво развитие.

През последните години дискурсът на ЕС по отношение на уязвимостта претърпя значителна промяна. Стратегическата рамка за правата на човека и демокрацията за периода 2015–2019 г. бележи отклонение от предходните политически документи, като елиминира изричните препратки към уязвимостта и вместо това поставя акцент върху недискриминирането и целенасочената защита на конкретни групи, като жените и децата (European Commission, 2015). Това поражда въпроса дали ЕС се отдалечава от изричното позоваване на уязвимостта и уязвимите социални групи и вместо това се ориентира към по-скоро имплицитно разбиране, което отчита конкретните защитни нужди на отделни лица или групи (Mustaniemi-Laakso et al., 2016).

Въпреки тези промени понятието за уязвимост продължава да фигурира в различни законодателни и политически документи в рамките на ЕС. Неговата употреба продължава да бъде разнопосочна, което сочи към липса на добре развита и универсално приета концепция за уязвимостта и уязвимите групи в ЕС.

За целите на настоящата статия социалната уязвимост в контекста на ЕС се разбира като динамично

състояние, при което групи или индивиди са изложени на повишен риск от маргинализация поради структурни, икономически или институционални бариери, което от своя страна намалява възможностите им да упражняват пълноценно своите права и да защитават ефективно интересите си (Bizeti et al., 2017). Това определение отчита динамичния характер на уязвимостта и факта, че тя може да варира във времето, както и да се припокрива с други форми на икономическа или правна уязвимост (Sen, 1999).

3. Дефиниция и характеристики на уязвимите социални групи

ЕС разпознава уязвимите социални групи като общности, които са застрашени от висок риск от маргинализация поради социално-икономически, правни или институционални бариери (European Commission, 2021). Тези групи обикновено включват хора с увреждания, деца, възрастни хора, мигранти и етнически малцинства, като особено внимание се отделя на ромската общност (FRA, 2020).

Всички хора притежават едни и същи човешки права, но международното право в областта на правата на човека признава необходимостта от специфична защита и специални мерки за определени групи, за да се гарантира пълноценното упражняване на тези права (UN Human Rights Council, 2012). В контекста на правата на човека уязвимите лица и групи се свързват с тези общности, чиито права са най-застрашени от нарушаване (OHCHR, 2014).

Ето защо се смята, че те изискват специално внимание от обществото и институциите, за да се гарантира, че могат да се възползват от своите човешки права, тъй като техните гледни точки невинаги се включват автоматично в действията и решенията на доминиращите социални групи (Sen, 1999). Този подход, основан на правата на човека, който беше възприет от много държави и международни организации, включително ЕС, подчертава значението на защитата на уязвимите социални групи. Примери за такива защитни мерки включват:

- Конвенцията за премахване на всички форми на дискриминация срещу жените;
- Конвенцията за правата на детето;
- Конвенцията за правата на хората с увреждания.

Тези конвенции имат за цел да гарантират правата и равнопоставеността на жените, децата и хората с увреждания като уязвими социални групи със специфични нужди, често свързвани със структурно неравенство.

Въпреки че концепцията за уязвимост често се използва в политиките на ЕС, липсва единно правно определение за този термин. Вместо това съществуват множество фрагментирани дефиниции, разпръснати в различни директиви и правни рамки. Например Европейската конвенция за правата на човека признава понятието „уязвимост“ основно в контекста на дискриминацията, докато отделни директиви на ЕС (като Директивата за условията

на приемане на търсещи убежище лица, 2013/33/ЕС) дават конкретни примери и посочват точно определени групи, които се считат за особено застрашени (Mustaniemi-Laakso et al., 2016). Погобни несъответствия в дефинициите затрудняват създаването на последователно и общоприето правно разбиране за уязвимост в рамките на институциите на Европейския съюз.

Макар Европейският съд по правата на човека също да няма установена дефиниция на уязвимостта, в своята съдебна практика той признава уязвимостта на определени социални групи, като ромите, хората с увреждания, малолетните лица и сексуалните малцинства. Съдът взема предвид вредите, които тези групи понесат вследствие на стигматизация, дискриминация, социално неравенство и материална депривация (Peroni & Timmer, 2013). Този подход оправдава по-строг контрол при разглеждане на искове за дискриминация по член 14 от ЕКПЧ, както и вменяване на задължения на държавите за защита на тези групи. Вместо формално равенство аргументът за уязвимост позволява субстантивен подход към равенството, който отчита историческите неравенства и социалния контекст на индивидите (Kim, 2021).

В стандартния случай уязвимите лица често нямат достатъчно ресурси, власт, интелектуален капацитет, образование или други качества, необходими за защитата на собствените им интереси. Общ признак на уязвимостта е рискът от претърпяване на

вреда, които са по-сериозни от тези, на които са изложени други хора в същите обстоятелства (CIOMS, 2016).

Социалната уязвимост може да бъде резултат от различни фактори, включително социално изключване, дискриминация, изолация, ограничен достъп до социална защита, неравен достъп до образование и заетост, както и недостатъчни доходи (Lee, Dodge & Chen, 2022). Социалната уязвимост се характеризира с множество взаимосвързани аспекти, включително (Buzeti et al., 2017):

1. Лошото начало в живота, включително неблагоприятни детски преживявания като насилие или пренебрежение, оказва дълбоко влияние върху физическото, когнитивното и емоционалното развитие. Това може да доведе до влошено физическо и психично здраве и да засили социалната уязвимост;
2. Бедността, свързана с ниски доходи, ограничава достъпа до основни услуги като здравеопазване и образование, влошавайки условията на живот;
3. Ограниченият достъп до качествено образование при уязвимите групи затруднява тяхната икономическа и социална мобилност в бъдеще;
4. Дискриминацията по признаци като раса, пол или увреждане води до социална изолация и уязвимост;
5. Лошото физическо и психично здраве ограничава възможностите за работа, социално участие и добри условия на живот;
6. Липсата на универсална социална защита оставя уязвимите групи без

помощ, увеличавайки тяхната социална и икономическа нестабилност;

7. Нестабилната заетост и ниските доходи увеличават риска от бедност и социална изолация;
8. Високите нива на стрес и травми, които уязвимите групи често преживяват, влошавайки тяхното здраве;
9. Липсата на образование, дискриминацията и недостатъчните ресурси ограничават участието на уязвимите групи в политическия и гражданския живот.

Различните социални групи изпитват уязвимост по различен начин в зависимост от тяхната общностна принадлежност, географско местоположение и контекст. Ето защо за ефективно справяне със социалните неравенства е необходимо задълбочено и контекстуално анализиране на социалната уязвимост.

4. Подходи и критерии за идентифициране на уязвими социални групи

При идентифицирането на уязвими социални групи в ЕС се използват два основни подхода – категориален и контекстуален (Gordon, 2020). Категориалният подход определя уязвимостта въз основа на принадлежност към определени групи, като деца, възрастни хора и бежанци. Този подход се прилага в конкретни законодателни актове, като Директива 2013/33/ЕС, и улеснява насочените политически интервенции (European Parliament, 2013). Въпреки това, той пренебрегва индивидуалните рискове, които не се вписват в

прегварително определени категории (FRA, 2020).

Контекстуалният подход, от друга страна, оценява уязвимостта като динамично състояние, оформено от икономически, социални и правни контексти (Atkinson, 2019). Този подход се използва в по-широки политически рамки, като Рамката на ЕС за социална защита, и е по-гъвкав, но труден за стандартизиране (European Commission, 2021).

ЕС прилага хибриден модел, комбинирайки елементи от двата подхода в зависимост от контекста (Guibentif, 2017). Някои политики изрично изброяват уязвими групи, докато други прилагат по-гъвкаво тълкуване, отчитайки социално-икономическите условия, в които възникват уязвимостите (Buzeti et al., 2017).

За операционализиране на уязвимостта ЕС използва пресичащи се критерии, които се групират в три основни категории: демографски, социално-икономически и правно-институционални. Тези критерии служат за определяне на правото на допълнителни правни защиты и механизми за социална подкрепа.

А. Демографски фактори. Демографските характеристики често се използват като базови индикатори за уязвимост и формират основата на правните защиты в правото на ЕС. Те включват:

- **Възраст.** Децата и възрастните хора се смятат за особено уязвими поради ограничената им икономическа неза-

висимост и по-висока зависимост от социални услуги (UNICEF, 2018);

- Пол. Жените, особено самотните майки и оцелелите от насилие, основано на пола, се сблъскват със системни бариери за икономическо и социално включване (European Commission, 2021);
- Увреждания. Хората с физически, сензорни или интелектуални увреждания често се нуждаят от специализирана подкрепа и приспособления, признати в Стратегията на ЕС за правата на хората с увреждания 2021–2030.

Б. Социално-икономически фактори. Социално-икономическият статус е ключов детерминант на уязвимостта, тъй като икономическата несигурност влошава рисковете от маргинализация. Политическите рамки на ЕС използват доходите, заетостта и достъпа до социални услуги като основни индикатори:

- Бедност и неравенство в доходите. Лицата с ниски доходи са изложени на по-висок риск от социално изключване, както е посочено в Рамката на ЕС за социална защита и включване;
- Статус на заетост. Безработните, хората в несигурна работа или в неформалния сектор са по-уязвими поради липсата на социално осигуряване (Lee, Dodge & Chen, 2022);
- Образователно ниво. Ниското образователно ниво корелира с намалена икономическа мобилност и по-висок риск от дългосрочни социални проблеми (Vuzeti et al., 2017).

В. Правни и институционални фактори. Правните рамки играят ключова роля в оформянето на уязвимостта,

като или защитават, или маргинализират определени групи. Основните правно-институционални детерминанти включват:

- Миграционен статус: Търсещите убежище, недокументираните мигранти и принудено изселените лица се сблъскват с правна несигурност и липса на достъп до основни услуги (Mustaniemi-Laakso et al., 2016);
- Етническа и расова принадлежност. Етническите малцинства, особено ромските общности, изпитват системна дискриминация, която ограничава достъпа им до жилища, здравеопазване и образование (Kócsz, 2019);
- Достъп до системи за социална защита. Структурата на националните социални политики определя достъпа на уязвимите групи до жилищна подкрепа, обезщетения при безработица и здравеопазване (European Commission, 2021).

Нарастващото количество изследвания подчертава многопластовата природа на уязвимостта, според която множество рискови фактори взаимодействат, създавайки кумулативни неравенства (Kim, 2021). Например жените-мигрантки с увреждания се сблъскват с уникални структурни бариери, свързани както с дискриминацията по пол, така и с ограничения достъп до приспособления за хора с увреждания. По подобен начин ЛГБТК+ бежанците изпитват двойна уязвимост, свързана с правна несигурност и социално изключване.

Въпреки че ЕС все повече признава необходимостта от комплексен подход, политиките често разглеждат само един аспект на уязвимостта, вместо да прилагат многопластови решения. По-съчетаващ подход, отчитащ взаимовръзката между различните рискови фактори, би подобрил ефективността на мерките за защита на уязвимите групи.

5. Подкрепа и механизми за защита на уязвими лица в ЕС

Осигуряването на защита и социално включване на уязвимите групи е ключова цел на ЕС. Съюзът е разработил набор от политики, стратегии и правни рамки за защита на непълнолетни, маргинализирани групи и лица, изправени пред социални и икономически предизвикателства. Тези мерки имат за цел да намалят социалните уязвимости чрез насърчаване на равния достъп до основни права, образование, заетост и здравеопазване (European Commission, 2021).

Подходът на ЕС за защита на уязвимите лица се основава на три ключови стълба:

1. Правни рамки и политически инициативи, които установяват задължителни и препоръчителни изисквания към държавите членки;
2. Финансови механизми за подкрепа, предоставящи целево финансиране за социално включване;
3. Преодоляване на предизвикателствата при прилагането и неравенствата, които подчертават различията в

приложението на мерките между държавите членки.

Въпреки силната законодателна и финансова рамка, остават предизвикателства, свързани с пропуски в изпълнението, неравномерност между държавите членки и дългосрочната устойчивост на поддържащите програми (Mustaniemi-Laakso et al., 2016).

1. Правни и политически рамки за социална защита. ЕС използва задължителни правни директиви и стратегически политики за защита на уязвимите групи.

А. Правни рамки и директиви. Няколко директиви и регулации на ЕС установяват минимални стандарти за защита:

- Директива 2013/33/ЕС за условията за приемане на търсещите убежище. Гарантира подходящо жилище, образование и медицински грижи за търсещите убежище, особено непълнолетни, жертви на насилие и хора с увреждания (Европейски парламент, 2013).
- Директива 2011/36/ЕС за борба с трафика на хора. Въвежда специални защити за жертвите на трафик, с фокус върху деца, жени и лица, изложени на екстремна експлоатация (Guild & Minderhoud, 2020).
- Директива 2000/78/ЕО за равнопоставеност в заетостта. Забранява дискриминация при наемане на работа поради увреждане, възраст, религия или сексуална ориентация (Lee, Dodge & Chen, 2022).

Въпреки общата правна рамка, прилагането варира между държавите

членки, което води до пропуски в защитата (Kim, 2021).

Б. Стратегически политики. ЕС разработва и незадължителни стратегии за социално включване:

- Стратегия на ЕС за правата на хората с увреждания (2021–2030). Фокусира се върху заетост, достъпност и независим живот за хора с увреждания. Цели хармонизиране на националните политики (European Commission, 2021).
- Стратегическа рамка на ЕС за ромите (2020–2030). Бори се срещу социалното изключване на ромските общности (Kócszé et al., 2019).
- Стратегия на ЕС за равенството между половете (2020–2025). Усилва защитите срещу дискриминация и насилие, особено за икономически уязвими жени (Европейски институт за равенство между половете, 2021).

Ефективността на тези стратегии зависи от националното прилагане, което остава неравномерно (Granger et al., 2018).

2. Финансови инструменти и механизми за финансиране. ЕС предоставя значителни средства за подкрепа на социалните мерки. Основните източници включват:

- Европейски социален фонд плюс (ЕСФ+). Най-големият фонд за социални политики, финансиращ образование, обучение и социално включване (European Commission, 2021). Подкрепя програми за младежи, хора с увреждания и икономически слаби групи.

- Фонд за убежище, миграция и интеграция (ФУМИ). Финансира интеграцията на мигранти и бежанци, особено в образование, жилища и здравеопазване (Европейска мрежа за миграция, 2022).
- Европейски фонд за регионално развитие (ЕФРР). Подкрепя инфраструктурни проекти, като достъпни жилища и транспорт за уязвими групи.

Въпреки тези програми, остават предизвикателства, свързани с разпределението на средствата и ниския капацитет за абсорбиране в по-бедни държави членки (Mustaniemi-Laakso et al., 2016).

6. Заключение

В ЕС е създадена здрава правна и финансова рамка за подкрепа на уязвимите лица. Въпреки това прилагането на политиките остава неравномерно между държавите членки (European Commission, 2021). За да подобри своята ефективност, ЕС е необходимо:

- Да засили прилагането на директивите за социална защита, гарантирайки пълно спазване от националните правителства (FRA, 2020);
- Да увеличи финансовата подкрепа за по-бедни държави, оптимизирайки разпределението на ресурсите (Atkinson, 2019);
- Да насърчава интерсекционални политики, признавайки, че уязвимостта се формира от множество пресичащи се фактори (напр. пол, миграция, увреждания).

С преодоляването на тези предизвикателства ЕС може да осигури

по-равностойна социална защита, да намали неравенствата между гържавите членки и да укрепи устойчивостта на уязвимите групи.

Уязвимостта се изразява различно при отделните индивиди в зависимост от тяхната позиция в икономическата и институционалната система (Sen, 1999). Тя е универсална за всички хора, но нейната степен и проявление зависят от достъпа на индивида до ресурси (Gordon, 2020). Осъзнаването, че никой не може напълно да избегне уязвимостта, кара хората да търсят помощ от социални институции. Макар уязвимостта да не може да бъде напълно премахната, институциите на ЕС играят ключова роля в смекчаването на нейните последици чрез целеви политики, социални и правни защиты (European Commission, 2021).

Въпреки това несъответствията в дефинирането и прилагането на уязвимостта в различни законодателни и политически области затрудняват ефективното изпълнение на защитните мерки. В бъдеще по-съчетаващ подход, свързващ пропастта между меките правни инструменти (незадължителни насоки) и задължителните правни актове би подобрил способността на ЕС да се справя с уязвимостта системно и приложимо (European Parliament, 2013).

Освен това бъдещите политики трябва да отчитат многопластовия характер на уязвимостта, гарантирайки, че множествени рискове като бедност, миграционен статус и дискриминация се адресират цялостно както на национално, така и на европейско ниво.

Цитирани източници (References):

1. Alwang, J., Siegel, P.B., & Jorgensen, S.L. (2001). Vulnerability: A View from Different Disciplines. *World Bank Social Protection Discussion Paper Series*, No. 0115.
2. Atkinson, A.B. (2019). *Measuring Poverty Around the World*. Princeton University Press.
3. Buzeti, T., Goldblatt, P., Pattison, P., & Robins, J. (2017). *Social Determinants of Health: A Comparative Approach*. Oxford University Press.
4. CIOMS (Council for International Organizations of Medical Sciences) (2016). *International Ethical Guidelines for Health-related Research Involving Humans*. CIOMS.
5. Cutter, S.L., Boruff, B.J., & Shirley, W.L. (2003). Social Vulnerability to Environmental Hazards. *Social Science Quarterly*, 84(2), 242-261.
6. European Commission (2015). *Strategic Framework for Human Rights and Democracy (2015–2019)*. Publications Office of the European Union.
7. European Commission (2020). *EU Roma Strategic Framework (2020–2030)*. Publications Office of the European Union.
8. European Commission (2021). *EU Social Protection and Inclusion Framework*. Publications Office of the EU.
9. European Court of Human Rights (ECtHR) (2018). *Case Law on Vulnerability*. Council of Europe.

10. European Parliament (2013). Directive 2013/33/EU on Reception Conditions for Asylum Seekers. *Official Journal of the European Union*.
11. FRA (European Union Agency for Fundamental Rights) (2020). Fundamental Rights Report 2020. Publications Office of the EU.
12. Gordon, D. (2020). The Concept and Measurement of Poverty. In P. Alcock & G. Craig (Eds.), *International Social Policy* (pp. 45-62). Palgrave Macmillan.
13. Granger, S., Oomen, B., Salat, L., Theuns, T., & Timmer, A. (2018). Vulnerability in EU Development and Humanitarian Aid Policies. *European Journal of Development Research*, 30(3), 517-534.
14. Guibentif, P. (2017). Hybrid Governance in the European Union. *European Journal of Social Policy*, 27(3), 231-245.
15. Guild, E., & Minderhoud, P. (2020). The EU's Fight Against Human Trafficking: A Critical Analysis of Directive 2011/36/EU. *European Journal of Migration and Law*, 22(1), 1-20.
16. Kim, J. (2021). Intersectionality and Vulnerability in EU Law. *European Law Journal*, 27(2), 123-145.
17. Kóczé, A. (2019). Roma Rights and Social Inclusion in the EU. *European Journal of Social Policy*, 29(4), 456-470.
18. Lee, S., Dodge, K., & Chen, Y. (2022). Precarious Work and Social Vulnerability in the EU. *Journal of European Social Policy*, 32(1), 45-60.
19. Mustaniemi-Laakso, M., Bruckmüller, K., Kankaanpää, P., & Lehtimaja, I. (2016). Human Rights and Vulnerability in EU External Policies. *European Journal of Human Rights*, 2016(4), 441-462.
20. OHCHR (Office of the High Commissioner for Human Rights) (2014). Vulnerability and Human Rights. UN.
21. Orhon, A., Akcakaya, M., & Dalkılıç, N. (2021). Social Vulnerability and Institutional Responses in the EU. *European Journal of Social Work*, 24(3), 345-360.
22. Peroni, L., & Timmer, A. (2013). Vulnerable Groups: The Promise of an Emerging Concept in European Human Rights Convention Law. *International Journal of Constitutional Law*, 11(4), 1056-1085.
23. Sen, A. (1999). *Development as Freedom*. Oxford University Press.
24. UN Human Rights Council (2012). Report of the Special Rapporteur on Extreme Poverty and Human Rights. United Nations.
25. UNICEF (2018). *Children in the European Union: Vulnerabilities and Opportunities*. UNICEF.

Sotsialnata uyazvimost v Evropeyskia sayuz: kontseptsii i mehanizmi za podkrepa

Iliya Kerezhev

Social Vulnerability in the European Union: Concepts and Support Mechanisms

Iliya Kerezhev

Abstract: This article examines the concept of social vulnerability and mechanisms for supporting vulnerable social groups within the European Union (EU). It analyzes existing EU legal and socio-political frameworks, as well as approaches for identifying and protecting these groups. The paper highlights both the strengths and limitations of categorical and contextual approaches to identifying vulnerability, emphasizing the importance of an integrated approach for their more effective implementation. In conclusion, the article stresses the need for better integration of the EU's socio-political instruments and provides specific recommendations for improving the effectiveness of social protection policies targeting vulnerable groups.

Key words: vulnerable groups, identification of vulnerable groups, support for vulnerable groups.

JEL: I31, M19, O15.